

Kultur / Konst / Uddevalla

Här finns chans till en annan sorts trollkonst

På Bohusläns museum pågår en maktkamp om klarsynen

Fredrik Svensk

Publicerad 2023-06-26 04:00

Till vänster Jesper Nyrén: "Elements 20", 2021, olja och bivax på duk. Till höger Katarina Löfström: "Aim (Anagram)", 2023.
Foto: Anna Drvnik / Jean-Baptiste Beranger

För att ta sig an utställningen "Siktlinjer" – med konst av **Katarina Löfström** och **Jesper Nyrén** – tror jag man måste utgå från en molnig tillvaron där maktkampen om klarsynen förvandlats till ett slagfält. Deras verk förenas nämligen av ett invecklat förhållande till andlig orientering i en dimmig samtid.

Nyréns måleri bottnar i renässansens uppfinning av det gudomliga centralperspektivet, och den mänskliga friheten att leka med dess förutsättningar. Det gör han genom att dela upp varje målning i olika rektangulära former, och låta plattare abstraktioner möta landskapsaktiga vyer där förskjutningen av horisonten får blicken att glida längs med färgfälten.

På långt avstånd känns målningarna lugna men ju närmare man kommer, desto mer framstår olikheterna i de fyrkantiga ytornas materialitet. Den klara harmoniska sikt som avståndet gav är nu borta, och det blir svårt att uppfatta tavlorna som ett mångbottnat fönster mot en översiktlig värld.

Nyrén skapar i stället en dynamik mellan komplexiteten i materialets och texturens sinnliga närhet, och avståndets förvanskande och kontrollerande effekt. När jag ser målningarna digitalt i efterhand blir jag uppmärksam på skärmens utslätande funktion på allt som kommer i dess väg, samtidigt som makten över den materiella rumsligheten är dold i cyberrymden. Om kubismen är den västerländska stil som är mest känd för att bryta upp renässansens tekniker, och själv ta makten över rummet, så framstår Nyréns naturlyriska målerimontage som en minimalistisk kubism för en digital tidsålder där namn som **Alberti, della Mirandola** och **Leonardo da Vinci** är utbytta mot algoritmer och AI-mytologi.

I dag betonas ofta hur renässansens humanism och perspektivlära möjliggjorde ett inre subjektivt rum och en yttre objektiv rumslighet som det gick att röra sig igenom, göra anspråk på, och använda för att motivera exploatering och kolonialism. Det är kanske långsökt att se Nyréns måleri som en intervention mot den dominerande siktens makt och rumslighet i dag. Men nog är det ett uppror mot dess oförmåga att tillfredsställa ett andligt behov på samma sätt som exempelvis "Skolan i Aten" av **Rafael**?

Det fyrkantiga dominerar Nyréns måleri medan cirkeln är det som återkommer hos Katarina Löfström. Om Nyréns problem är rumsligt, så jobbar Löfström också med våldets och tidens bedräglighet.

Runda lysrör som används för att pimpa skenet av en själv och prylarna man marknadsför på sociala medier har blivit populära. När Löfström i installationen "Echo, Echo, Echo!" riggat tre sådana ringljus på höga stativ framstår de inte bara som verktyg för ett samtida ikonmåleri, utan också som varelser med ett eget liv, sakralt ovetande om det oerhörda lidande som döljer sig i vår tids påtvingade häxbrygd av narcissism och självkritik. Snarare än att avslöja bedrägeriet i denna våldsamma ideologi pekar karaktärerna i "Echo, Echo, Echo!" mot möjligheten för en helt annan trollkonst.

I videoinstallationen "Chronos, Kronos!" låter Löfström en blandning av en mandala och en måltavla forma sina ringar, cirkulera och försvinna i ett hypnotiskt tempo. Samma former återkommer, fast statistiskt i en mängd ackompanjerande målningar.

Om Chronos är mest känd som den kronologiska tidens företrädare, så ligger Kronos med K bakom en hel del av den grekiska mytologins förvecklingar efter att ha kastrerat sin far Uranus och käkat upp sina ungar. Romarna kallade honom Saturnus, och visst är det dess ringar som återkommer i Löfströms cirkulära rymdepos.

I "Vanitas (loop)" byts den antika mytologin ut mot vetenskapens tid, och Saturnus ringar mot Tellus livscyklar. I detta videodiagram representeras allt liv på jorden, vars fåfänga försök betonas av titeln.

Här förmår Lofströms gestaltning visa på de närmast transcendentala effekterna som kan uppstå av den mänskliga fåfängan – att rationellt kunna följa alla arters uppkomst och överlevnadsperiod för att notera den radikala utrotningsfas som vi just nu är inne i. Stressen över ozonlagrets hälsotillstånd byts ut mot långa lätta andetag. Denna kritiska lätthet mitt i en tung värld – som kännetecknar hela denna sommarutställning – gör att jag ibland vänder mig om, som för att försäkra mig om att ingen sitter strypt nere i något hörn.

Är det verkligen ok att låta cirklar, rektanglar i ljusa vackra rum både inge lugn och mana till kritisk oro inför snabba slutsatser om sakernas tillstånd? Låt gå, för annars är risken att ni måste göra med konstbegreppet som Kronos gjorde med farsan. För er med goda intentioner som känner sabreringens frestelse, glöm då inte att även om ni siktar rätt, så kan det gå åt helvete.

FAKTA

KONST

» **Siktlinjer: Katarina Löfström och Jesper Nyrén**

Konsthallen, Bohusläns museum, Uddevalla

Till och med 8 oktober

Publicerad: Aftonbladet, 2023-06-26

<https://www.aftonbladet.se/kultur/konst/a/15wJ5K/recension-av-siktlinjer-pa-bohuslans-museum>